

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО»

Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	«Соціальна та молодіжна робота»
Тривалість викладання	8-й семестр (15, 16 чверть)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	1 година на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Lashchenko.O.V@nmu.one

Викладач:

Лашенко Оксана Василівна

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Lashenko/Lashenko>.

E-mail: Lashchenko.O.V@nmu.one

1. Анотація до курсу

Курс "Соціальне партнерство" спрямований на формування у студентів системного розуміння механізмів взаємодії між державою, роботодавцями, працівниками та громадськими організаціями у вирішенні соціально-економічних питань. Вивчення дисципліни дозволяє опанувати сучасні моделі соціального партнерства, зокрема у сфері праці, зайнятості, охорони здоров'я та соціального захисту.

Основна увага приділяється:

- сутності, принципам та функціям соціального партнерства;
- нормативно-правовому регулюванню соціального партнерства в Україні та світі;
- механізмам ведення соціального діалогу та вирішення трудових конфліктів;
- ролі профспілок, організацій роботодавців і громадянського суспільства у формуванні соціально-економічної політики;

- сучасним викликам та перспективам розвитку соціального партнерства в умовах цифровізації та глобалізації.

Курс має міждисциплінарний характер, поєднуючи економічні, правові та управлінські аспекти соціального партнерства. Він спрямований на підготовку фахівців, здатних ефективно взаємодіяти у сфері соціально-трудова відносин, сприяти налагодженню соціального діалогу та формувати стратегії сталого розвитку суспільства.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у слухачів теоретичних знань і практичних навичок щодо механізмів, принципів та інструментів соціального партнерства як ефективного інструменту регулювання соціально-трудова відносин, забезпечення соціального захисту та сталого розвитку суспільства.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з сутністю, принципами та моделями соціального партнерства;
- вивчити основи нормативно-правового регулювання та міжнародного досвіду у цій сфері;
- провести аналіз практики соціального партнерства у сфері праці, зайнятості, охорони здоров'я та соціального захисту;
- розвиток навичок ведення соціального діалогу, колективних переговорів та управління конфліктами;
- дослідити перспективи удосконалення соціального партнерства в Україні в контексті європейської інтеграції та цифровізації суспільства;
- навчити виявляти та обґрунтовувати готовність підприємців-роботодавців щодо розвитку соціального партнерства.

3. Результати навчання:

- вивчити основні поняття, теоретичні підходи до сутності, принципи та моделі соціального партнерства;
- оцінювати нормативно-правового регулювання та здобутки міжнародного досвіду у цій сфері;
- інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід соціального партнерства у сфері праці, зайнятості, охорони здоров'я та соціального захисту;
- обґрунтовувати шляхи розвитку навичок ведення соціального діалогу, колективних переговорів та управління конфліктами;
- розглядати шляхи удосконалення соціального партнерства в Україні в контексті європейської інтеграції та цифровізації суспільства.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	-
	Тема 1. Теоретико-методологічні засади соціального партнерства		Презентація за темою Рекомендовані джерела	
	Практичне заняття «Нормативно-правове регулювання соціального партнерства»	Практичне заняття	Методичні рекомендації	0-3
2	Практичне заняття «Нормативно-правове регулювання соціального партнерства»	Практичне заняття	Методичні рекомендації	0-4
3	Тема 2. Форми, моделі та механізми реалізації соціального партнерства	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-
	Практичне заняття «Механізми вирішення конфліктів у соціальному партнерстві»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
4	Практичне заняття «Механізми вирішення конфліктів у соціальному партнерстві»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
5	Тема 2. Форми, моделі та механізми реалізації соціального партнерства	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-
	Практичне заняття «Механізми вирішення конфліктів у соціальному партнерстві»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
6	Практичне заняття «Механізми вирішення конфліктів у соціальному партнерстві»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
7	Тема 3. Соціальне партнерство у сфері праці та зайнятості	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	-

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
			Спеціалізовані веб-ресурси	
	Практичне заняття «Вплив цифровізації та автоматизації на соціальне партнерство у сфері зайнятості»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
8	Практичне заняття «Вплив цифровізації та автоматизації на соціальне партнерство у сфері зайнятості»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
9	Тема 4. Соціальне партнерство у сфері охорони здоров'я та соціального захисту	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Практичне заняття «Роль громадських організацій у соціальному захисті населення»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
10	Практичне заняття «Роль громадських організацій у соціальному захисті населення»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
11	Тема 4. Соціальне партнерство у сфері охорони здоров'я та соціального захисту	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Практичне заняття «Роль громадських організацій у соціальному захисті населення»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
12	Практичне заняття «Роль громадських організацій у соціальному захисті населення»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
13	Тема 5. Перспективи розвитку соціального партнерства в Україні	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	Практичне заняття «Інноваційні підходи до розвитку соціального партнерства в умовах глобалізації»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
14	Практичне заняття «Інноваційні підходи до розвитку соціального партнерства в умовах глобалізації»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
15	Тема 5. Перспективи розвитку соціального партнерства в Україні	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-
	Практичне заняття «Інноваційні підходи до розвитку соціального партнерства в умовах глобалізації»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
16	Презентація результатів виконання командного / індивідуального завдання «Інноваційні підходи до розвитку соціального партнерства в умовах глобалізації»	Практичне заняття	Презентації здобувачів	0-40
17	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Лекція	Силабус ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	
	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття	Силабус ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	

Командне / індивідуальне завдання «Розробка рекомендацій для керівників організації щодо забезпечення умов соціальної відповідальності» полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти рекомендацій для керівників організації щодо забезпечення умов розвитку соціального партнерства. Вітається робота в команді (5-7 осіб).

Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) командного / індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint).

Зміст індивідуального завдання: На прикладі окремої організації (органу публічної влади), розробити рекомендації на задану тему, результатом реалізації якого

буде позитивний ефект, а також позитивні соціально-економічні наслідки для певної організації.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях рекомендується мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом. Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з оцінок за роботу на практичних заняттях (загальна кількість балів за практичні заняття становить **60 балів**, практичні заняття за кожною темою максимально оцінюється в 12 балів) та за виконання індивідуального завдання, максимальна оцінка за яке становить **40 балів**.

Отримані бали за практичні заняття та індивідуальне завдання додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Диференційований залік відбувається у письмовій формі, білети складаються з 20 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 2 бал (разом 40 балів) та 12 тестових завдань з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 5 балів (разом 60 балів). Максимальна кількість балів за екзамен: 100
Практичні заняття	Практичні завдання, де відпрацьовуються навички індивідуальної та командної роботи. Максимально оцінюються у 60 балів (практичні заняття за кожною темою максимально оцінюється в 12 балів).
Індивідуальне завдання	Охоплює матеріали лекційного курсу, оцінюються

6.3. Критерії оцінювання практичних занять (практичні завдання):

п р а к т и ч н і з а в д а н н я: 12 балів: отримано аргументовану відповідь, яка демонструє знання предмету завдання та вміння аргументованого викладення результатів аналізу, розуміння можливостей застосування знань в практичній діяльності; **10 балів:** отримано відповідь, яка демонструє знання предмету завдання та вміння аргументованого викладення результатів аналізу, виявляє складнощі в розкритті можливостей застосування знань в практичній діяльності; **8 балів:** отримано відповідь, яка демонструє знання предмету завдання, виявляє неналежний рівень викладення результатів аналізу та розкриття можливостей застосування знань в практичній діяльності; **6 балів:** отримано відповідь, яка демонструє знання предмету завдання в цілому, невміння аргументованого викладення результатів аналізу та розуміння можливостей застосування знань в практичній діяльності; **4 бали:** отримано відповідь, яка демонструє розуміння предмету завдання в цілому, однак виявляє відсутність аргументованого представлення результатів аналізу та нерозуміння можливостей застосування знань в практичній діяльності; **2 бали:** наявність відповіді, яка не відповідає змісту завдання, містить суттєві помилки.

6.4. Критерії оцінювання індивідуального завдання: індивідуальне завдання передбачає розробку та захист «Рекомендацій для керівників організації щодо забезпечення умов розвитку соціальної відповідальності», максимальна оцінка за виконання індивідуального завдання становить 40 балів, причому: **40 балів** – повно розкрито усі чотири питання, наведено приклади з додаткової літератури та джерел; **30 балів** – розкрито усі чотири питання з незначними неточностями, наведено приклад з додаткової літератури та джерел; **20 балів** – розкрито не всі питання, відсутні приклади з додаткової літератури та джерел; **10 балів** – наявність текстової відповіді, яка не розкриває сутність предмета запитання, відсутні приклади з додаткової літератури та джерел.

6.5. Критерії підсумкового оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку):

У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (диференційований залік)** під час сесії. **Залік** проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **60 тестових завдань** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки НТУ на Офіс365, відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams, перегляд новин на Телеграм-каналі.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни у застосунку Microsoft Teams та з дистанційним курсом «Основи соціальної роботи» (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перекладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквіумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність)

навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.7. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті

Здобувачі вищої освіти мають право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.8. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Основи соціальної роботи».

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996, № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>.
3. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 02.07.2012 р. № 5067-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 24. с.243.
5. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-XIУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>.
6. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22.06.2012, № 5026-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17#Text>.
7. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011, № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>.
8. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23.09.1997, № 539/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-вр#Text>.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 р. № 137/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-вр#Text>.

10. Про соціальний діалог в Україні: Закон України від 23.12.2010 р. № 2862-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>.
11. Європейська соціальна політика і моделі соціального партнерства: навчально-методичний посібник / Н.Г. Діденко, І.Я. Тодоров, О.Р. Чугріна, О.К. Міхеєва; за заг. ред. Н.Г. Діденко. Донецьк: ДонДУУ, 2011. 219 с.
12. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. №322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
13. Соціальна відповідальність як соціо-економічний феномен: теорія та українські реалії / Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України. Київ, 2018. 288 с.
14. Повалій Т. Л. Соціальне партнерство та професійні комунікації в роботі менеджера соціокультурної діяльності : навчальний посібник / Т. Л. Повалій, О. П. Бойко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 241 с.
15. Корпоративна соціальна відповідальність / за аг. ред.. Т.С. Смовженко, А.Я.Кузнецової. Вид. друге, виправл. і доповн. Київ: УБС НБУ, 2010. 314 с.
16. Романова Н.Ф., Мельник І.П. Соціальне партнерство: навчально-методичний посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 238 с.
17. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015 408 с.

Додаткові

1. Бех В. П. Соціальна робота і формування громадянського суспільства : монографія. В. П. Бех, М. П. Лукашевич, М. В.Туленков; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. 599 с.
2. Волинець У.А. Розвиток соціального партнерства в Україні. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. 2014. №2 (43). С. 235-238.
3. Галайда Т.О. Роль корпоративної соціальної відповідальності підприємств у розвитку системи соціального партнерства в Україні. Т.О.Галайда, В.В.Скриль, О.М. Мяло. Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2012. №4 (62). С. 280-283.
4. Кравець І. Соціальне партнерство в регулюванні зайнятості населення. Університетські наукові записки. 2021. № 4 (82). С. 99-107. unz.univer.km.ua
5. Жуков В., Скуратівський В. Соціальне партнерство в Україні. Навч. посіб. К.: Вид-во Української Академії державного управління при Президентові України, 2001. 200 с.
6. Зоммер М. Європейська соціальна модель та вдосконалення прав найманих працівників за умов глобалізації . Профспілки України. 2007. № 10. С. 35-36.
7. Діденко Н.Г. Актуальні практики соціально відповідального бізнесу в країнах ЄС. зб. наук. праць Донецького державного ун-ту управління «Філософські і психолого-педагогічні засади управління». Т. XII. Вип. 180. Серія «Державне управління». Донецьк: ДонДУУ, 2011. С. 77-83.
8. Корпоративна соціальна відповідальність / за аг. ред.. Т.С. Смовженко, А.Я.Кузнецової. Вид. друге, виправл. і доповн. Київ: УБС НБУ, 2010. 314 с.

9. Кудряченко А.І. Соціальне партнерство: європейський досвід і Україна . Стратегічні пріоритети. 2008. №3 (8). С. 24-29.
10. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Менеджмент соціальної роботи: теорія і практика: навч. посіб. К.: Каравела, 2007. 296 с.
11. Петроє О. М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 152 с.
12. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки (колективна монографія) / [Лібанова Е. М., Макарова О. В., Курило І. О. та ін.]; за ред. Е. М. Лібанової. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. С. 84–85.
13. Програма розвитку державно-приватного партнерства. URL: <http://www.auc.org.ua/page/programa-rozvitkuderzhavno-privatnogo-partnerstva>
14. Ситник О. Ю. Соціальне партнерство в Україні: особливості становлення і перспективи розвитку [Електронний ресурс]/ Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка», 2017, вип. 17. URL: http://www.kntu.kt.ua/doc/zb_15.pdf#page=287
15. Сілантьєва І. Соціальне партнерство і соціальна відповідальність як необхідність для України. URL: https://lb.ua/blog/inna_silantieva/362317_sotsialne_partnerstvo_i_sotsialna.html

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua
2. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <http://www.ukrna.kiev.ua/ukmalib>
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://www.uceps.org.ua/ua/section/International>
6. Агентство гуманітарних технологій. URL: <http://www.aht.org>
7. Українські підручники он-лайн. URL: <http://pidruchniki.ws>